

kunsten

nieuwsbrief 29

'92

NOVEMBER 2004

**PROBLEMEN CULTUURSECTOR
NIET OPGELOST**

Kunsten '92: Ook op buitenlands cultuurbeleid
wordt bezuinigd

Cas Smithuisen op zoek naar het méér van de som

Inhoudsopgave

Nieuwsbrief Kunsten '92 nr. 29
november 2004

Ten geleide 2

Kunsten '92: Problemen cultuur-
sector niet opgelost 3

Cas Smithuijsen, De proef op
'Meer dan de som'. Een kritische lezing
van de Cultuurnota 2005 -2008 4

Hoe krijgen we die 19 miljoen van
tafel? Een overzicht van de acties van de
coalitie 'Zuinigopkunst' 6

Ook op internationaal cultuurbeleid
wordt bezuinigd 8

Marijke Bovens
Zwevend tussen hoop en vrees 9

Overzicht leden 12

TEN GELEIDE

Kunsten '92 heeft al haar activiteiten in de afgelopen maanden uitsluitend gericht op het onder de aandacht brengen van de gevolgen van de bezuinigingen op cultuur. Daartoe is onder andere de coalitie 'ZuinigopKunst' gesmeed, een samenwerkingsverband van kunstenuorganisaties. Het Uitmarktdebat in Paradiso, waar het rapport Bezuinigen op cultuur van bureau Berenschot aan staatssecretaris van der Laan werd aangeboden, was een belangrijk moment.

Alle speculaties over de hoogte van de bezuinigingen bij rijk en gemeenten konden op dat moment voor 2005 worden gevangen in één bedrag, 59 miljoen euro voor 2005 en in een hoeveelheid banen, 6000. Met deze gegevens kon de actie ZuinigopKunst gericht worden gevoerd: op uitmarkten, een aantal festivals, in theaters, bij muziekscholen, poppodia en in sommige musea. Het leverde bij elkaar zo'n 50.000 kaarten en e-kaarten op, die op het moment dat deze Nieuwsbrief verschijnt aan de Tweede Kamer zullen zijn aangeboden. De resultaten van alle inspanningen, zowel van de coalitie ZuinigopKunst als van politici en prominenten die zich voor onze zaak hebben ingezet, is weliswaar geen oplossing voor alle problemen, maar wel een belangrijke stap: het terugdringen van de rijksbezuini-

gingen met 10 miljoen euro, een reservering van 20 miljoen voor een nieuwe filmstimuleringsmaatregel, en een lichte verbetering van de WW-maatregel voor kunstenaars.

Er zijn nog grote problemen in de sector, en daar hadden we nog in actieverband publiekelijk de aandacht voor willen vragen. De gruwelijke moord op Theo van Gogh heeft daar een streep door getrokken. Verdriet over dit verlies en zorg over het maatschappelijke klimaat waarin dit heeft kunnen gebeuren overheersen nu. Wij hopen dat de nuance en het tegengeluid, bij uitstek terreinen waarop de kunsten thuishoren, in al het rumoer hoorbaar zullen blijven. En we gaan voort langs een andere weg, meer gericht op een toekomst die iets verder weg ligt dan 22 november, de dag waarop het debat over de cultuurnota zal worden gevoerd.

Marianne Versteegh
Algemeen Secretaris Kunsten'92

Colofon

Redactie: Nicole Corstanje, Annemarie Koopman,
Herber van de Minkelis, Marianne Versteegh

Aan dit nummer werkten mee: Cas Smithuijsen en
Marijke Bovens

Omslag en ontwerp: Bureau Mart. Warmerdam

Foto's: met dank aan

Druk: Peco bv, Amsterdam

Abonnement 17,50 euro per jaar.
Voor adresgegevens Kunsten '92: zie pagina 11

Kunsten '92: problemen cultuursector niet opgelost

Hoewel de bezuinigingen op de cultuurnota door het ingrijpen van de Tweede Kamer met 10 miljoen zijn teruggebracht, betekent dat niet dat de problemen voor de sector zijn opgelost. Bureau Berenschot becijferde in augustus dat de bezuinigingen van landelijke en andere overheden in 2005 tot minimaal 59 miljoen oplopen, waarbij de niet gecompenseerde kostenstijgingen en effecten van andere maatregelen niet eens zijn meegeteld. De kunstensector gaat ervan uit dat dit bedrag zal oplopen tot 80 à 100 miljoen in 2007. Vooral de kunstproductie wordt het kind van de rekening: het aandeel daarvan valt terug tot onder het niveau van de rijksbegroting 2000 en zal nog verder dalen, met aantasting van de kwaliteit van het aanbod en de professionaliteit van culturele instellingen tot gevolg. Kunsten '92 doet daarom een dringend beroep op de Tweede Kamer om niet alleen voor het rijks-cultuurbeleid, maar voor het totale culturele bestel haar verantwoordelijkheid te nemen.

Cultuurnotaprocedure scheefgetrokken door bezuinigingen

Het gedeeltelijk repareren van de bezuinigingen kan de bezwaren tegen het verloop van de cultuurnotaprocedure wegnemen. Door het 'bezuinigingsperspectief' is die procedure in vele opzichten scheefgetrokken. Dat heeft geleid tot een onoordeelkundig gebruik van de kaasschaaf en een onverantwoord negeren van kostenstijgingen, waardoor een aantal instellingen onder een 'functioneel minimum' terecht is gekomen. Ook is het kwaliteitscriterium soms bij de beoordeling op de achtergrond geraakt en heeft een aantal instellingen een positief advies zonder toekenning van budget ontvangen. Kunsten '92 vindt dat instellingen waarover positief wordt geadviseerd, ook in staat moeten worden gesteld hun plannen uit te voeren, maar noch de Raad voor Cultuur, noch de staatssecretaris heeft zich hiervan rekenschap gegeven.

Weinig aandacht voor makers

De staatssecretaris heeft in deze nota vooral haar bestuurlijke uitgangspunten uitgewerkt: zij verliest zich in beschouwingen over bestuurlijke voorwaarden, infrastructuur, ondersteuning en financiële prioriteiten. Als het gaat over kunst en cultuur staat de zorg om het 'cultureel bewustzijn in de maatschappij' voorop, maar het belang van de 'culturele factor' voor de samenleving wordt niet verbonden met de dragers van die factor waarvoor zij verantwoordelijk is: kunstenaars en culturele instellingen. Er is 'aanbod' en 'productie', dat men zodanig moet reguleren dat het de 'consument' bereikt. Het is dan nog maar een kleine stap naar de neo-liberale opvatting, waar alleen nog plaats is voor kunst waarvoor een markt is. Met deze stellingname heeft de staatssecretaris het proces van 'maken', in weerwil van haar voornemen de kunstproductie te ontzien, uiterst kwetsbaar gemaakt. Volgens Kunsten '92 moet kunst en cultuurbeleid juist de voorwaarden scheppen voor inhoudelijke ontwikkelingen: alleen zo kan dat beleid bijdragen aan een wezenlijke maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur.

Onverantwoord voorschot op reorganisatie

Meer dan voorheen heeft de staatssecretaris ingegrepen in de advie-

zen van de Raad. Meest in het oog springend is de aangekondigde reorganisatie van de ondersteuningsstructuur. De betreffende instellingen krijgen op voorhand slechts voor één jaar subsidie toegekend en worden daarmee in een uiterst moeilijke positie geplaatst: de procedure wordt verlengd, terwijl er soms al een subsidiekorting is doorgevoerd of bij een positief advies geen subsidie wordt toegekend. Daarmee neemt de staatssecretaris een onverantwoorde voorschot op de reorganisatie. Normaal gesproken komen eerst de plannen op tafel en worden daaruit consequenties getrokken, niet andersom.

Samenhang tussen rijk, provincie en gemeenten ontbreekt

Hoewel iedere overheidslaag met de mond het belang van samenhang in de culturele infrastructuur belijdt, hebben steden en provincies vooral hun eigen prioriteiten bepaald. Vaak sporen die niet met de voornemens van het Rijk, met als gevolg dat de ene hand niet weet wat de andere doet. Nogal wat instellingen dreigen hierdoor in de problemen te komen. Het paradoxale van de huidige situatie is dat de staatssecretaris zich een groot voorstander toont van de 'stedelijke en regionale dynamiek', maar nergens blijkt dat zij oog heeft voor mogelijke negatieve gevolgen. Het rijk zou zijn centrale verantwoordelijkheid voor kunst en cultuurbeleid serieuzer moeten nemen.

Concrete gevolgen bezuinigingen

Wanneer de voornemens uit deze cultuurnota worden gecombineerd met de onlangs gepubliceerde landelijke en stedelijke cultuurnota's, wordt de verschraving van het culturele aanbod goed zichtbaar. Instellingen en culturele voorzieningen worden opgeheven, de meeste instellingen kampen met tekorten en zullen niet in staat zijn het huidige productieniveau en de huidige kwaliteit te handhaven. Subsidiemogelijkheden voor kunstenaars worden drastisch ingeperkt. Vooral in de grote steden zijn de gevolgen ernstig, omdat bezuinigingen daar vaak van meerdere kanten tegelijk komen. De reparatie van de cultuurnota en het extra geld voor filmstimulering zal de pijn enigszins verzachten, maar is onvoldoende om de effecten van de gecombineerde bezuinigingen, teruglopende sponsorgelden en stijgende kosten te verhelpen. Met de reparatie is de staatssecretaris erin geslaagd een aantal instellingen half en een enkeling helemaal gelukkig te maken, maar de knelpunten in de sector lost ze niet op. De meeste culturele instellingen worden qua financieringsniveau teruggeworpen in de vorige eeuw.

Wat is dringend nodig?

Het kabinet vindt dat 'kunst inspireert en bijdraagt aan de kwaliteit van de samenleving' en wil 'een sterke culturele infrastructuur stimuleren', maar daar is duidelijk een ander beleid voor nodig. Er moet worden geïnvesteerd in de fijnmazige culturele infrastructuur van Nederland op grond van een duidelijke visie over de inhoudelijke betekenis van de kunsten en onze cultuur; een visie die recht doet aan de vele functies die de sector in de samenleving vervult. Daarnaast is het een regelmatige monitoring van het culturele bestel dringend gewenst, om te voorkomen dat instellingen onopgemerkt 'omvallen' en de culturele infrastructuur gaten gaat vertonen.

DE PROEF OP 'MEER DAN DE SOM'

Een kritische lezing van de Cultuurnota 2005-2008

Welke visie spreekt er uit de nota 'Meer dan de som'? Cas Smithuijsen, directeur van de Boekmanstichting, concludeert dat wie op zoek gaat naar het méér in 'Meer dan de som', bedrogen uitkomt. Wie een verbindend element zoekt in de cultuurnota moet tussen de regels lezen en vindt daar een machtsstrijd tussen het ministerie en de Raad voor Cultuur. Om werkelijk 'méér dan de som' in het cultuurbeleid te bereiken, is een weldoordachte en wederzijds gerespecteerde taakafstemming tussen ministerie, fondsen en de raad nodig. Bovendien is het te overwegen om toekomstige beleidsstukken te relateren aan wat decennialang de belangrijkste uitgangspunten van het Nederlandse cultuurbeleid zijn gebleken: kwaliteit en spreiding.

Meer dan ooit is een goed kunst- en cultuurbeleid van belang: enerzijds om de kwetsbare kunst te beschermen tegen marktmonopolies, intolerantie en fysiek verval, anderzijds om de talrijke kansen en mogelijkheden die zich overal aandienen binnen het bereik van kunstenaars en kunstminnaars te brengen. Maar uitgerend nu, in een wereld vol tegenstrijdigheden, schijnt het ontwerpen van kunstbeleid zo moeilijk. Ontlezing vernauwt de geschreven horizon, maar internet opent mogelijkheden voor een wereldwijde communicatie. Hoge kunst hult zich in een populaire outfit; lage cultuur krijgt toegang tot de cultuurtempels.

Museumnachten zijn de nachtmerrie van de beschaafde experts, maar juist zij laten het afweten als het timide pianolamuseum ten onder gaat. Over dergelijke tegenstrijdigheden breken verlichte democraten zich het hoofd: het publieke kunstbestel is gestoffeerd met sterk variërende meningen, argumenten en overtuigingen. Het kunst- en cultuurbeleid ligt wijd open voor opinievorming, kritiek, loftuiting en advies. Nog nooit registreerde onze bibliotheek zoveel opiniestukken als dit jaar

van beslissen over en bezuinigen op kunst. Veelstemmigheid in het debat is een vreugde voor de democratie, maar stelt hoge eisen aan de bewindslieden. Zoals menig bewindspersoon sinds 1945 heeft onderstreept, draagt de overheid binnen het democratische krachtenveld een eigen verantwoordelijkheid voor de cultuur, te vergelijken met die voor het onderwijs. Bescherming en bevordering van de kunsten is geboden, liefst in bevolgen bewoordingen en overtuigende voorstellen. Maar in het actuele kunstbeleid is de visie zoek. Het gaat vooral over de middelen, het beleidsinstrumentarium en de spelregels. Dat blijkt eens te meer na lezing de Cultuurnota 2005-2008 die als motto 'Meer dan de som' heeft gekregen. Wie (zoals ik) de opdracht krijgt de jongste cultuurnota te beoordelen klampt zich dus vast aan dat motto. We gaan op zoek naar het méér dan de som, naar de meerwaarde die de nota ons met betrekking tot het beleid en de bestedingen in het vooruitzicht stelt.

De belofte van 'de som'

Het motto van 'de som' kan prachtig dienen als leidend beginsel voor een cultuurnota. Want het hele cultuurnotasysteem, zo kenmerkend geworden voor ons cultuurbeleid, is er toch ook op gericht aan de afzonderlijke onderdelen – de kunst- en cultuurinstellingen – een meerwaarde te verlenen, door ze in te passen in een hecht doortimmerde en ambitieuze politieke missie.

In het verleden bleek dat wel mogelijk, denk maar aan het Deltaplan voor het cultureel erfgoed dat minister d'Ancona (PvdA) in de jaren negentig in samenwerking met een groot aantal instellingen en met politiek enthousiasme van de grond tilde. Of aan de hernieuwing van de betrekkingen tussen culturele instellingen en scholen, die onder staatssecretaris Nuis (D66) met de betrokken ministeries en veldpartijen gestalte kreeg. Ook de combinatie van herkomstlanden van migranten

en intercultureel beleid die staatssecretaris Van der Ploeg (PvdA) presenteerde, was een optelsom met perspectief. In al die gevallen versterkten de individuele ambities van afzonderlijke instellingen de doelstellingen van het Nederlands cultuurbeleid – en omgekeerd. In al die gevallen was er evenwel een omlijnd cultureel thema, en dat herkenbare thema ontbreekt in de Cultuurnota 2005-2008. Dat neemt niet weg dat de staatssecretaris zou kunnen werken aan een 'surplus' waarmee de individuele instellingen samen een winst zouden boeken. Ook daarmee kunnen de politieke bestuurders hun verantwoordelijkheid voor cultuur naar zowel de volksvertegenwoordigers als de samenleving aannemelijk maken.

Wie echter op zoek gaat naar een méér in 'Meer dan de som' komt bedrogen uit. Al in de eerste alinea verandert het onderwerp. De nota begint met een uiteenzetting over het begrip 'Nederlandse identiteit', dat wordt verbonden met kunst. Verwezen wordt naar de kunsthistoricus Ernst van de Wetering, die gezegd zou hebben dat de Hollandse schilderkunst van de Gouden Eeuw kan worden beschouwd als één van de sleutels tot begrip van de Nederlandse identiteit. Wie deze verwijzing natrekt, moet echter constateren dat Van de Wetering juist vraagtekens zet bij een relatie tussen kunst en identiteit. Hij twijfelt aan de motieven van de identiteitsbedenkers en wijst ook op de mogelijk kwalijke en verraderlijke kanten van het begrip. 'Het typisch Nederlandse in deze schilderkunst verschrompelt in de beschrijving van Van de Wetering tot kortzichtig-ideologische interpretaties, voornamelijk uit de negentiende eeuw', aldus Jules Hermans in een bespreking van Van de Weterings artikel. Maar ook in de nota verschrompelt het begrip identiteit, want na de eerste alinea speelt het überhaupt geen rol meer. Net als het motto van 'Meer dan de som' verdwijnt het spoorloos.

De cultuurnota trekt vervolgens lijnen in de oogst van de plannen, gedachten en ambities van meer dan 800 instellingen, maar voegt welbeschouwd eigenlijk niet veel toe aan wat de instellingen elk afzonderlijk aan voornemens hebben opgesomd en wat de Raad voor Cultuur daarover heeft geadviseerd. Velen zullen roepen: 'ja, dat komt door de bezuinigingen.' Maar dat lijkt niet de reden: er wordt wel 9 miljoen op kunst en cultuur bezuinigd, maar de cultuurbegroting als geheel stijgt in de meerjarenramingen van 685 miljoen nu naar 730 miljoen euro in 2008. De stijging blijkt vooral ten goede te komen aan de digitalisering van cultureel erfgoed, Cultuur en School en het vernieuwingsproces van openbare bibliotheken. Het probleem zit hem in het feit dat het ministerie zelfs op deze stijging geen visie ontwikkelt, waarmee ook de bezuiniging op de kunsten zou kunnen worden verklaard. En waarom zouden de kunsten na 2005 niet van deze algemene stijging mogen profiteren?

Machtsstrijd tussen ministerie en raad

Wie een verbindend element zoekt in de cultuurnota, moet tussen de regels lezen. Daar tekent zich een stille machtsstrijd af, die het ministerie over de hoofden van de instellingen voert met de Raad voor Cultuur. Er staat wel steeds dat 'de Raad zijn werk zorgvuldig heeft gedaan', maar die redenering is alleen gebruikt om mogelijke appellanten ver te houden. Want de boodschap is eigenlijk dat de Raad zich in de ogen van het kabinet steeds meer als tovenaarsleerling gaat gedragen. Sinds zijn werking volgens instructie van de regering in de jaren negentig is verbreed en veranderd, heeft hij kennelijk teveel macht gekregen. De toverkracht moet afgepakt: alleen 'artistiek-inhoudelijke' adviezen zijn nog toegestaan.

Dat blijkt vooral als het gaat over wat het ministerie 'ondersteunende instellingen' noemt. Daar zou de Raad niet goed hebben kunnen functioneren, omdat 'het beginsel van de artistiek-inhoudelijkheid daar niet geldt'. Maar wie een aantal van de ruim 800 raadsadviezen leest (een steekproef volstaat), zal vaststellen dat er vrijwel nergens sprake is van zuiver

artistiek-inhoudelijke oordelen. Dat ligt al helemaal voor de hand als het gaat om musea, archieven en bibliotheken. Bij het Zuiderzeemuseum spreekt de Raad bijvoorbeeld 'met waardering over de zakelijk aanpak en het goed doordachte beleidsplan'. Men adviseert het museum wel meer samenwerking te zoeken op het gebied van e-Cultuur. Het ministerie wordt tenslotte verzocht 'iets te doen' aan het probleem van het prepensioen van het museum personeel.

Maar ook bij de meer 'artistieke' sectoren overweegt het organisatorische, beleidsmatig element, want had de staatssecretaris ook daar niet zelf gevraagd om beleidsplannen? Zo spreekt de raad in het advies over het Koninklijk Concertgebouw Orkest over 'een helder beleidsplan'. Ook de artistieke beoordeling wordt voor een deel in termen van beleid geformuleerd: het orkest ligt goed op koers; de programmering is consequent en er is een goede balans tussen avontuur en bekend repertoire. Het is ook allemaal niet zo te scheiden: leg vier artistieke jaarprogramma's achter elkaar en je hebt een beleidsplan.

Betere taakafstemming gewenst

De cultuurnota ademt een sfeer van competentiestrijd: zij verliest zich teveel in krachtpatserij tegenover de Raad en haalt procedureel veel te veel overhoop om bij 150 ondersteunende instellingen een paar miljoen te bezuinigen. De staatssecretaris heeft bij herhaling gemeld dat zij van de adviezen van de raad mocht afwijken. Niemand zal dat recht in twijfel trekken. Maar dat zou wel moeten gebeuren op basis van een stevig gepresenteerde ministeriële verantwoordelijk jegens de cultuur, naast de verantwoordelijkheid die fondsen en raden hebben. En het zou bij voorkeur ook moeten gebeuren krachtens het 'Meer dan de som'-uitgangspunt. Met een weldoordachte en wederzijds gerespecteerde taakafstemming tussen ministerie, kunststimulerings- en productiefondsen en Raad voor Cultuur kan beslist een meerwaarde in het cultuurbeleid worden behaald. Ik zou zeggen: faciliteer de raad zodanig dat hij adequaat over het cultuurbestel kan adviseren, goed gericht, per sector, efficiënt georganiseerd en

overtuigend. Laat de kunstfondsen zich indringend bezighouden met artistiek-inhoudelijke oordelen. Zorg dat ze daarvoor zijn geëquipeerd, dat ze opgewassen zijn tegen hun taak. En laat het ministerie vanuit zijn verantwoordelijkheid het overzicht bewaren, de regie in handen nemen en de grote cultuurpolitieke samenhang in het cultuurbeleid monitoren. Zo ontstaat een meerwaarde op de som der delen, die de fondsen, raad en ministerie als elementen van openbaar bestuur zijn.

Betere aansluiting op de hoofddoelen van cultuurbeleid gewenst

Het Nederlandse cultuurbeleid steunt feitelijk al decennia lang op dezelfde twee uitgangspunten, die van kwaliteit en spreiding. In de loop der jaren zijn deze uitgangspunten in telkens veranderende, soms grillige vormen geboetseerd, maar ze hebben nooit afgedaan. Zolang het ene uitgangspunt (kwaliteitszorg, opleiding en scholing, productiemogelijkheden en -fondsen) niet ondergeschikt wordt gemaakt aan het andere (infrastructuur, accommodatie, beschikbaarheid, geografische en sociale toegankelijkheid, distributie) geeft het kunstbeleid een dynamische ontwikkeling te zien en kan er een surpluswaarde ontstaan. Doordachte voorstellen in de spreidings sfeer kunnen de kwaliteit van kunst en cultuur vooruit helpen, en dat kan ook andersom. Het zou derhalve het overwegen waard zijn in elk nieuw beleidsstuk op deze hoofd uitgangspunten aan te sluiten. Wat dat betreft heeft de staatssecretaris zichzelf een volgende kans gecreëerd. Ze kondigt in de cultuurnota een beleidsstuk over cultuur en economie aan. Die twee begrippen zouden ergens kunnen rijmen met kwaliteit en spreiding! Wij wachten het hoopvol af en prijzen ons gelukkig dat de staatssecretaris met haar cultuurnota nog niet het laatste woord heeft gesproken.

Cas Smithuijsen is directeur van de Boekmansstichting, Nederlands studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

HOE KRIJGEN WE DIE 19 MILJOEN VAN TAFEL?

Een overzicht van de acties van de coalitie ZuinigopKunst

Op 21 juni 2004 ging de coalitie ZuinigopKunst van start, als reactie op de bezuinigingsplannen van staatssecretaris Medy van der Laan. De partners van de coalitie zijn FNV-KIEM, de Federatie van werkgeversverenigingen in de Cultuur, de Federatie van Kunstenaarsverenigingen en Kunsten '92. Ook wordt er nauw samengewerkt met Amsterdamse culturele instellingen (verenigd in ACI), de Vereniging van Nederlandse Muziek Ensembles (VNME) en de NTB. De doelstellingen waren: 19 miljoen euro bezuinigingen op cultuur van tafel krijgen en aan politici en beleidsmakers duidelijk maken dat de optelsom van alle bezuinigingen en andere maatregelen in werkelijkheid veel hoger uitvalt. Bovendien wilde de coalitie in alle acties laten doorklinken dat 1% van de rijksbegroting voor kunst en cultuur bestemd zou moeten worden, één van de vaste doelstellingen van Kunsten '92.

De belangrijkste acties op een rij

- Op 28 juni werd een persconferentie in Nieuwspoor georganiseerd om aan te kondigen dat de kunstensector actie zou gaan voeren. Verschillende kunstenaars, waaronder Pierre Audi, Karim Traïdia, Carel Kraayenhof, Piet Rogie en Winfred Voordendag gaven daarover statements af.
- Vanaf eind juli was de ZuinigopKunst-website in de lucht. Een belangrijk onderdeel is de e-mail protestkaart, die vanaf de website naar de fractie-

voorzitters en de woordvoerders cultuur van de Tweede Kamer verzonden kan worden. Inmiddels zijn er ruim 20.000 van verstuurd.

- Half juli 2004 kreeg Bureau Berenschot de opdracht van Kunsten'92 en De kunst van het Vooruitzien te onderzoeken hoeveel en waar er door de verschillende overheden op cultuur bezuinigd gaat worden. Hoe ziet de optelsom van al die maatregelen eruit? De belangrijkste conclusie van het rapport is dat het gevolg van alle bezuinigings-

maatregelen samen minimaal 59 miljoen euro is. Als daar de doorwerking van andere maatregelen bovenop wordt geteld, gaat het zelfs om 80 tot 100 miljoen euro. Bovendien zullen in de komende jaren zeker 6000 part-time banen verdwijnen. Het rapport is te downloaden via de website.

- Acties op uitmarkten, festivals en manifestaties. De Amsterdamse Uitmarkt was eind augustus het officiële startpunt van de acties en in het weekend daarna kwamen de uitmarkten in Rotterdam,

Utrecht en Den Haag aan de beurt. Alle kraampjes kregen een actiebord met 'Zuinig op Kunst' en daarnaast werden er actiekaarten en flyers verspreid. Verschillende artiesten gaven op de podia een kort protest statement en op een aantal grote kunstinstellingen hingen banieren met onze actieslogan. Daarnaast heeft de coalitie met de acties zoveel mogelijk proberen aan te sluiten bij bestaande festivals en manifestaties, zoals de Haagse Cultuurnacht, het Nederlands Filmfestival, de grote demonstratie van de FNV, en de dansdagen in Maastricht.

- **Uitmarkt Cultuurdebat.** Tijdens de Amsterdamse Uitmarkt werd er een Uitmarkt Cultuurdebat georganiseerd onder leiding van Paul Witteman. Het debat vond plaats in een stampvol Paradiso. Het vertrekpunt voor het debat waren de conclusies uit het rapport van Bureau Berenschot, dat op die gelegenheid aan staatssecretaris Medy van der Laan werd aangeboden. De woordvoerders financiën van verschillende politieke partijen gingen met elkaar en met Arnold Heertje en Bas Heijne in debat. Voor aanvang werd de kompositie 'STIL' van Louis Andriessen op tekst van Freek de Jonge door een voor de gelegenheid samengesteld koor en orkest ten gehore gebracht.
- **Kunstenaars informeren kamerleden.** Begin september werd er een besloten bijeenkomst georganiseerd waarin de cultuurwoordvoerders van vrijwel alle politieke partijen door kunstenaars werden geïnformeerd over de gevolgen van de bezuinigingen op de kunstpraktijk. Dat heeft ertoe geleid dat er op verzoek van de Kamer vlak voor de behandeling in de Tweede Kamer twee hoorzittingen worden georganiseerd: een op 15 november voor kunstinstellingen en een op 17 november voor de koepelorganisaties. Omdat niet iedere kunstinstelling op de 15e gehoord kan worden, biedt de coalitie ZuinigopKunst, voorafgaand aan de hoorzitting, kunstinstellingen op het Plein voor de Tweede Kamer de gelegenheid hun stem te laten horen.
- **Kaartenactie.** De kaartenactie gaat onverminderd door tot en met 15 november. Er doen nu 31 theaters mee en stapsgewijs is de kaartenactie

verbreed naar musea, popcentra, centra voor kunstzinnige vorming, muziekscholen en het amateurveld. De kaarten zullen op 16 november a.s. aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

- Onafhankelijk van onze acties zijn bijvoorbeeld ook de theatergroepen in actie gekomen. Zij plaatsen dagelijks op de voorpagina van de Volkskrant en NRC een protestadvertentie.

Wat hebben de acties tot nu toe opgeleverd?

De publiciteit als gevolg van bovenstaande acties en het Rapport Berenschot hebben zeker bijgedragen aan de indiening van de motie Verhagen bij de Algemene Beschouwingen, waardoor er

10 miljoen minder op het rijksbudget zal worden bezuinigd en 20 miljoen voor een nieuwe filmstimuleringsmaatregel is gereserveerd. Ook is de WW-maatregel voor kunstenaars licht verbeterd. Maar de acties zullen tot aan de kamerbehandeling van de cultuurnota doorgaan. Er wordt immers nog steeds 9 miljoen op de rijksbegroting bezuinigd en bovendien is de stapeling van kortingen niet van de baan.

Ook op internationaal cultuurbeleid wordt bezuinigd

Alle aandacht gaat uit naar de cultuurnota, maar ook het internationaal en Europees cultuurbeleid staan ter discussie. Recent verscheen een gezamenlijke brief van OCW en BZ waarin een aantal veranderingen in het internationaal cultuurbeleid worden aangekondigd. Een van de voornemens is de HGIS-middelen de komende vier jaar tot 22 procent te korten. Los hiervan heeft Nederland, als voorzitter van de Europese Unie, een nieuw werkplan voor cultuur voor de jaren 2005-2006 ontwikkeld en staan er nieuwe Europese subsidieregelingen voor cultuur en media op stapel.

Aanleiding voor de brief over het internationaal cultuurbeleid is het advies van de Raad van Cultuur, waarin een meer actieve opstelling van de overheid op dit terrein wordt bepleit. De staatssecretaris stelt onder andere voor het beleid beter te 'focussen'. Daarvoor wordt komend jaar bijvoorbeeld een nieuwe lijst van prioriteitslanden opgesteld. Uitgangspunt daarbij zijn de behoeften van het veld en suggesties van de diplomatieke posten. Ook krijgt het 'strategisch' internationaal cultuurbeleid een meer prominente plaats. Daaronder valt een gevarieerde categorie activiteiten die de belangen van individuele instellingen overstijgen of een algemeen belang dienen, zoals de organisatie van een statelijke manifestatie. Het takenpakket van de SICA wordt daarom uitgebreid. De stichting zal onder andere culturele activiteiten en programma's in opdracht van de overheid gaan ontwikkelen. Zorgelijk is dat de HGIS-middelen de komende vier jaar 'oplopend tot 22 procent' worden gekort: het beschikbare budget zal teruglopen van 11,2 miljoen in 2003 naar 8,7 miljoen vanaf 2006. Bovendien zal een deel van het budget voor de komende jaren vanwege eerdere toekenningen niet vrij besteedbaar zijn, terwijl het voortaan ook ter ondersteuning van het strategisch beleid mag worden ingezet.

EU-voorzitterschap

Onder het Nederlandse voorzitterschap zal een nieuw werkplan voor de jaren 2005 en 2006 door de Raad van Ministers voor cultuur worden vastgesteld. Prioriteit heeft het vergroten van de mobiliteit van kunstcollecties en van kunstenaars. Voor kunstenaars is van belang dat de Europese Commissie een onderzoek gaat doen naar bestaande belastingobstakels die het vrije verkeer van artiesten belemmeren. Onderzocht wordt hoe de lidstaten omgaan met de naleving van recente uitspraken van het Europese hof hierover. Andere voorstellen betreffen een nieuw actieplan voor de digitalisering van het cultureel erfgoed, de oprichting van een nieuw cultuurportaal bij de Europese Commissie om de mobiliteit van collecties, personen en interculturele dialoog te bevorderen en een onderzoek naar de bijdrage die cultuur aan de 'Europese concurrentiekracht' kan leveren.

Daarnaast heeft de Europese Commissie dit najaar voorstellen voor nieuwe subsidieregelingen voor cultuur en media uitgebracht. In beide gevallen gaat het om een samenvoeging van meerdere regelingen op die gebieden. 'Culture 2007' heeft

betrekking op alle gebieden van kunst en cultuur en zal openstaan alle mogelijke soorten aanvragers, van nationale en lokale overheden tot netwerken en ondernemingen in de culturele sector. Projecten moeten passen in een drietal algemene doelstellingen: het bevorderen van de transnationale mobiliteit van personen die in de culturele sector werkzaam zijn; het bevorderen van de mobiliteit van kunstwerken en producties, en het stimuleren van de interculturele dialoog. Het programma ondersteunt zowel 'culturele acties' (77% van het budget), Europese culturele organisaties (10%), als onderzoek naar en het verzamelen en verspreiden van informatie over culturele samenwerking (5%). De eerstgenoemde 'actielijn' valt uiteen in drie deelbudgetten: meerjarige projecten van 'contactpunten voor samenwerking', die zelf uit tenminste zes uitvoerende organisaties uit zes verschillende landen bestaan (36%); eenjarige projecten voor instellingen uit minimaal drie lidstaten (24%) en 'speciale acties', bijvoorbeeld de Europese culturele hoofdsteden (17%). Uit de budgetverdeling blijkt dat de Commissie meer dan voorheen voor grootschalige projecten kiest. De Nederlandse regering steunt die opvatting.

Het totale budget voor Culture 2007 is 421 miljoen voor de hele looptijd (zeven jaar), dat wil zeggen zo'n 60 miljoen euro per jaar, te verdelen over 25 lidstaten. Aangezien de onderhandelingen over de Meerjarenbegroting 2007-2013 voor de EU waarschijnlijk pas in 2006 worden afgerond, zal tot die tijd onduidelijk blijven hoeveel geld er voor het programma beschikbaar komt.

Eerste reactie veldpartijen

Tijdens de SICA-conferentie 'Artists on the move' werd het programma Culture 2007 door de Commissie gepresenteerd. Hoewel de reacties gematigd positief waren, werd betwijfeld of er in de nieuwe, niet sectorgerichte, opzet wel genoeg expertise voor een goede toetsing aanwezig zal zijn. Ook werd zorg uitgesproken over de 'disemphasis' op eenjarige projecten. De verwachting is dat het straks moeilijker wordt voor kleine organisaties om geld van de EU te krijgen.

De praktische insteek van het Nederlandse werkplan kreeg veel steun. Het belang van een goede naleving van recente uitspraken van het Europese Hof over dubbele belastingheffing, BTW-af trek en de af trek van sociale premies werd door de deelnemers benadrukt, evenals dat van een goede informatievoorziening over visa, verblijfsvergunningen, sociale zekerheid en belastingen. De aanbevelingen van de conferentie zijn aan het Ministerie van OCW aangeboden.

Meer informatie

www.sicasica.nl/dienstverlening, button 'artists on the move';
www.minocw.nl/brief2k/2004/doc/50986a.pdf;
www.minocw.nl/brief2k/2004/doc/44308.pdf;
[www.europarl.eu.int/meetdocs/2004_2009/documents/COM/COM_COM\(2004\)0469_/COM_COM\(2004\)0469_nl.pdf](http://www.europarl.eu.int/meetdocs/2004_2009/documents/COM/COM_COM(2004)0469_/COM_COM(2004)0469_nl.pdf)

ZWEVEND TUSSEN HOOP EN VREES

Drie maanden geleden bleek uit een onderzoek van bureau Berenschot, in opdracht van Kunsten '92, dat de bezuinigingen met name op gemeentelijk niveau fors zijn. Gemeenten zien hun inkomsten flink teruglopen en ook de cultuur moet inleveren. Berenschot signaleerde de grootste kortingen bij de amateurkunst en de beeldende kunsten, maar dit is niet het enige probleem. Veel instellingen, ook in de podiumkunsten, zijn voor hun subsidie afhankelijk van meerdere overheidslagen. In de eerste week van november wordt zowel op landelijk én lokaal niveau het kunst- en cultuurbeleid voor de komende jaren vastgesteld. Menig theatergroep muziekensemble en dansgezelschap zit dezer weken nagelbijtend achter de telefoon.

Gemeenten blijken zich gedeeltelijk in het beeld van Berenschot te herkennen. Activiteiten voor jeugd en amateurkunst worden veelal ontzien, zegt de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Over de beeldende kunsten maakt de VNG zich wel zorgen. Zij vreest een olie-vlekwerking, nu het rijk tien procent minder geld voor beeldende kunst en vormgeving doorsluisst naar minder gemeenten voor dan voorheen. De zestien gemeenten die nu buiten de boot vallen zullen dat bedrag niet uit eigen middelen kunnen aanvullen, en dat betekent bezuinigingen. Gevoelige klappen zullen vallen bij de kunstuitlenen, maar ook het opdrachtenbeleid van de kleine gemeenten staat onder druk. De Stichting BK-informatie meldt een flinke daling in het aantal advertenties voor kunstopdrachten.

Het beeld bij de provincies is wisselender. De noordelijke provincies zijn 'redelijk tevreden' naar eigen zeggen. Zij krijgen 315.000 euro meer van het rijk voor cultuur. Minder dan waar zij opgehoopt hadden, maar toch. Zelf leggen de drie provincies en de steden Groningen en Leeuwarden nog 380.000 extra bij in het kader van het cultuurconvenant met het rijk. De provincie Gelderland heeft minder te besteden aan cultuur (- 900.000 euro). Het gat ontstaat door verschillende oorzaken - die alle bestuurlijke lagen bekend zullen voorkomen - een lagere rijksbijdrage, bezuinigingen wegens kerntakendiscussie, het aflopen van eenmalige bijdragen, minder geld uit de pot voor Grotestedenbeleid. Zeeland daarentegen maakt meer geld vrij.

Een ander fenomeen zijn de verschuivingen in het cultuurbeleid. Brabant bijvoorbeeld bezuinigt niet, maar schuift binnen de cultuurbegroting wel met geld. Dat doen meer overheden. Rotterdam zet zwaar in op de sterke grote instellingen en op de jeugd ten koste van een andere culturele initiatieven.

Verschuivingen of bezuinigingen, voor de getroffen instellingen is het een kwestie van door de hond of door de kat gebeten te worden. Menig theatergroep, muziekensemble en dansgezelschap zit dezer weken nagelbijtend achter de telefoon, in afwachting van wat het lot - of liever de volksvertegenwoordigers - voor hen in petto heeft: maken de afgewezenen nog een kans op een deel van de 'tien miljoen van Dittrich' of strijken raadsleden misschien de hand over het hart. Het plussen en minnen vindt op landelijk én lokaal niveau in de eerste helft van november plaats. Vijf berichten uit diverse regio's.

Vrije Academie Den Haag: lobby loont. Protesteren en mobiliseren kan zijn vruchten afwerpen. De Vrije Academie Werkplaats voor Beeldende Kunsten, met zijn zestig jaar een eerbiedwaardig Haags instituut, dreigde gereduceerd te worden tot een leeg gebouw. In het Kunstenplan 2005-2008 van het Haags college stond de Vrije Academie geventureerd voor een ton subsidie voor het eerste half jaar van 2005. In die periode wilde de gemeente de toekomst van de academie bekijken. 'Driekwart van die ton gaat linea recta terug naar de gemeente, voor huur en

andere woonlasten', vertelt medewerker Herman Bijkerk. 'Met 250.000 euro kunnen we geen werkplaats runnen. Door kostenstijgingen redden we het al amper met de drie ton die we tot nu toe per jaar kregen. Zelfs als we alleen werkplekken verhuren en afzien van het activiteitenprogramma is het nog te weinig. We kunnen voor dit bedrag geen gebouw in de lucht houden.'

De Vrije Academie heeft inmiddels gehoor gevonden. 'In de commissievergadering cultuur bevestigde de nieuwe wethouder Else van Dijk wat wij al die tijd geroepen hebben: dit gaat niet. Zij vond dat er nog eens goed naar de situatie moet worden gekeken.' Een meerderheid in de raad vond dat ook. Bij de behandeling van het Haagse kunstenplan gaf de raad de academie een half jaar respijt zonder korting op de subsidie. Bijkerk: 'Wij zijn blij met het besluit. De communicatie met de gemeente is weer open.'

Provincie Zeeland: meer en minder geld

Sinds 1982 kon de Zeeland als enige provincie jaarlijks een bedrag van vijf ton euro van het rijk tegemoet zien ter stimulering van de kunsten. Per 1 januari aanstaande vervalt deze Rijksbijdrage Kunstuitingen. Een van de organisaties die profiteerde van dit geld was Zeeland Nazomer Festival. Directeur Ruud van Meijel: 'Nu zegt de provincie: jullie smoeften maar rechtstreeks naar het rijk. Dat hebben wij gedaan en de staatssecretaris heeft ons 275.000 euro toegezegd. Dat bedrag ligt in lijn met wat andere festivals krijgen en wij zijn daar

niet ontevreden mee. Maar de provincie heeft haar subsidie inderdaad met 125.000 euro teruggebracht tot twee ton. Op een begroting van 1.275.000 euro krijgen wij nu van rijk en provincie samen 475.000 euro. Daarnaast krijgen wij nog 50.000 euro van Middelburg per jaar en incidentele bijdragen van andere gemeenten. Wij hebben dus veel eigen inkomsten. Eigenlijk word je daarvoor gestraft want de provincie zegt: 'zij red- den het wel.' Van Meijel wijst er op dat er in Zeeland relatief weinig geld gaat naar de drie instellingen die een lande- lijke uitstraling hebben. Naast zijn festi- val zijn dat de Nieuwe Muziek Zeeland en de Vleeshal in Middelburg. 'In totaal geeft de provincie zo'n vijftien miljoen euro uit aan cultuur, wij krijgen daar twee ton van, reken maar uit hoeveel procent dat is.'

Ondanks het verdwijnen van de rijks- bijdrage is er de komende vier jaar extra geld voor cultuur in Zeeland, zegt Jack van Aspert, beleidsmedewerker cultuur van de provincie in een reactie. 'In het voorjaar is 650 duizend euro extra beschikbaar gesteld door het college, onder andere voor de podiumkunsten. In het bestuurlijk overleg tussen provincie en rijk hebben wij een hoger bedrag kunnen bewerkstelligen, zowel voor het Zeeland Nazomer festival als voor De Nieuwe Muziek Zeeland', stelt hij. 'In plaats van de twee ton die de Raad voor Cultuur adviseerde staat het festival nu voor 275.000 euro in de cultuurnota, de Nieuwe Muziek krijgt 153.000 euro, in plaats van de 75.000 die geadviseerd was.' Tijdens een provinciale najaarsconferentie besloot de provincie de komende vier jaar 250.000 euro extra beschikbaar te stellen voor cultuur, geld dat voorneme- lijk gaat naar de cultuurhistorie, de pop- muziek en de podiumkunsten en festi- vals. Van Aspert verwacht dat De Nieuwe Muziek Zeeland nog wel wat extra geld tegemoet kan zien.

Rosa ensemble Utrecht: in de prijzen, niet uit de zorgen

Het Rosa Ensemble krijgt 45.000 euro van het rijk, en 40.000 van de gemeente Utrecht. Maar eigenlijk kunnen ze er niets mee, zegt artistiek leider Daniel

Cross. 'Voor een project als een serie van acht concerten hebben wij minimaal anderhalve ton nodig. Bij de grote fond- sen kunnen wij niet meer aankloppen. Het VSB- en het Thuisopiefonds hebben ons al gesteund en zij kunnen nu een- maal geen structurele ondersteuning bieden volgens hun statuten. Bovendien, zodra je in het kunstenplan van het rijk wordt opgenomen, mag je geen project- subsidie meer aanvragen bij het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten.' Met hulp van de gemeente probeert het Rosa Ensemble extra geld lost te peute- ren uit de tien miljoen die het rijk minder kort op de cultuur. 'De vraag is of dat lukt want het zingt rond dat dat geld vooral gaat naar instellingen die in eer- ste instantie buiten de boot vielen.' Opgenomen worden in de cultuurnota is goed voor je status. 'Je krijgt een soort kwaliteitsstempel, programmeurs zijn geïnteresseerder en er komt meer publiek af op de concerten. Het heeft echter ook een groot nadeel', zegt Cross. 'Je moet voldoen aan Arbo-eisen, pensioenregelingen et cetera. Er moeten nu bijvoorbeeld twee technici mee: een om op te bouwen en een om af te bou- wen. Al met al wordt een concertserie twee keer zo duur en daar houdt OCW geen rekening mee.' Vorig jaar bedroeg de begroting van het Rosa Ensemble 120.000 euro, maar toen zaten de musici en medewerkers nog in de 'goedkope modus' zoals Cross het noemt. 'Je kunt niet van een professio- nele zakelijke leiding van een gezelschap dat is opgenomen in de cultuurnota ver- wachten dat zij op vrijwillige basis blijven werken.' 'Zoek een mecenas' roept het rijk, maar Cross vindt dat een gratuite oproep: 'Je kunt niet zo maar tegen een gefortu- neerd iemand zeggen: zou je niet eens wat in de kunst investeren. In Nederland leeft dat soort sponsoring helemaal niet. Natuurlijk gaan wij proberen sponsor- geld te werven en als jonge avant garde groep die veel aan multimedia doet zijn er best mogelijkheden. In natura dan en kleine bedragen, er zal niet snel een bedrijf zijn dat een ton in ons steekt.'

De cultuurbegroting 2005 van de gemeente Utrecht bedraagt ruim 32,6

miljoen euro. Dat is 3,4 miljoen euro meer dan in 2004. Het verschil zit hem in eenmalige uitgaven voor twee grote pro- jecten, te weten het Dick Brunahuis en het Romeins Museum in Leidsche Rijn. Beide projecten staan geboekt voor een miljoen euro.

Stadsschouwburg en de Vereeniging in Nijmegen: in een klap uit de problemen

De Stadsschouwburg en de Vereeniging leveren mogelijk vijf ton subsidie in bij de gemeente Nijmegen. 'Dat hebben we zelf voorgesteld', zegt directeur Albert Krielen. Een opmerkelijke mededeling die enige uitleg behoeft. Alle jaren pleit de directeur voor verdere privatisering van de stadsschouwburg – nu is het een NV waarvan alle aandelen in handen zijn van de gemeente Nijmegen. Het geeft hem meer armslag en de gemeente meer financiële ruimte. Nu de kortingen op het Gemeentefonds ook in de Nijmeegse cultuur huishouden heeft men er einde- lijk oren naar, aldus Krielen. 'Wethouder Hirdes is op zoek naar geld. Als wij priva- tiseren kan hij vijf ton van mij krijgen. Hij hoeft dan niet andere instellingen de nek om te draaien. In feite is hij in een klap uit de problemen.'

Privatisering biedt de directeur aller- hande voordelen in de bedrijfsvoering. 'Ik kan beter onderhandelen over het onderhoud van gebouwen en ik kan mijn mix tussen cultuur en commercie veran- deren zonder tachtig formulieren te hoeven invullen.'

Privatisering loont alleen als je op een behoorlijke schaal kunt werken. In Nijmegen beschikt de directeur over een grote zaal – die overdag verhuurt wordt voor congressen en andere commerciële bijeenkomsten – en een professioneel apparaat dat na een eerdere reorganisa- tie al flink is afgeslankt (van 125 naar 45 man personeel). Van de recessie merkt hij in het Nijmeegse niet veel. 'Van een terugloop in publiek heb ik nog niks gemerkt. Integendeel. Waar collega's uit het westen kampen met een terugval in de abonnementen van vijftien tot vijfen- twintig procent, heb ik voor het komend seizoen vijftien procent hoger gescoord.' Krielen hoopt dat er eind van dit jaar een helder beeld is onder welke voorwaar- den de privatisering gestalte kan krijgen.

'Het hangt niet meer op de financiën. Het gaat meer om zaken of gemeente in redelijkheid afstand wil doen van de gebouwen.'

Omdat de inkomsten vanuit het rijk naar Nijmegen flink teruglopen moet ook Nijmegen bezuinigen. De grootste bezuiniging treft de culturele podia: in 2006 moeten zij gezamenlijk een miljoen euro inleveren. Het aandeel van de Keizer Karel Podia hierin zal tenminste vijf ton bedragen, aldus de gemeentevorlichter.

Rogie & Company: dubbel gekort

Voor Rogie & Company zijn de druiven dubbel zuur. Nog geen week nadat het Rotterdamse dansgezelschap uit de cultuurnota werd gemikt, besloot ook het Rotterdamse college de subsidie aan hen stop te zetten. Vijftien jaar bestaat het gezelschap, maar of het het zestiende jaar haalt is zeer de vraag. Artistiek leider Maurice Dujardin: 'We dachten dat we op de gemeente konden terugvallen, maar nee. Wethouder Hulman negeert het positieve advies van de Rotterdamse Kunststichting, onder het mom dat er nu eenmaal bezuinigd moet worden. Hulman kort vijftien procent op de dans, puur uit bestuurlijke motieven; hij legt de prioriteiten elders, bij de kunstzinnige vorming onder andere.'

Misschien dat de 'tien miljoen van Dittrich' de Rotterdamse dansers nog soelaas biedt. Dujardin: 'Als er toch geld van Den Haag komt, is er meer kans op een raadsmeerderheid voor het RKS-advies. Bovendien vervalt dan het argument van wethouder Hulman, die zegt niet meer te willen betalen, omdat er geen geld van het rijk komt. Maar voor een deel van die tien miljoen moeten wij concurreren met een hoop andere slachtoffers.'

De subsidies voor het Rotterdamse Cultuurplan worden slechts voor één jaar vastgesteld, in verband met een op stapel staand advies over de noodzakelijke bezuinigingen in de gemeente. Dujardin: 'Als we het nog een jaar uitzingen, komt er misschien alsnog geld. Maar of we dat redden?'

FORUM AMSTERDAM: EUROPEAN IDENTITIES

29 november 2004

14.00 - 19.00 uur

**Felix Meritis, Keizersgracht 324,
Amsterdam**

Tijdens Forum Amsterdam: European Identities staat de zoektocht naar een Europese identiteit centraal. Of het betrekken van de burger bij Europa mogelijk is via internationale, culturele en economische samenwerking en uitwisselingsprojecten is de vraag. Forum Amsterdam biedt een levendig podium aan culturele instellingen, netwerkorganisaties en het Amsterdamse bedrijfsleven, zoals o.a. Amsterdam Dance Event, Amsterdam Partners, Amsterdams Uitburo, Dexter Communicatie Amsterdam, Filosofie Magazine, Kunsten '92, Milli Görüs, MKB Amsterdam, SICA, VPRO, The Amsterdam-Maastricht Summer University en de Kamer van Koophandel.

Voertaal: Nederlands/Engels

Toegang: € 12,50

Reserveren: (020) 623 13 11,
receptie@felix.meritis.nl

Voor het actuele programma zie:
www.felix.meritis.nl

Vereniging Kunsten '92
Herengracht 62
1015 BP Amsterdam
telefoon (020) 4220322
fax (020) 4220400
e-mail: info@kunsten92.nl
website: www.kunsten92.nl

Bestuur

Stevijn van Heusden (voorzitter)
Geert van Itallie (penningmeester)

Paradiso

Paul Koek

Zuidelijk Toneel Hollandia / Veemstudio

Truze Lodder

De Nederlandse Opera

Frans de Ruiter

Koninklijk Conservatorium Den Haag

Digna Sinke

Filmregisseur

Ellen Walraven

't Barre Land

Jan Zoet

Rotterdamse Schouwburg

Raad van Advies

Suzy Blok

Choreografe en danseres

Theu Boermans

De Theatercompagnie

Lex ter Braak

Fonds BKVB

Melle Daamen

Stadsschouwburg Amsterdam

Jeanne Dekkers

Architecte

Sylvia Dornseiffer

Fonds voor de Letteren

Marijke de Goey

Beeldend kunstenaar, vormgever

Willem Hering

Asko Ensemble

Bert Holvast

Federatie van Kunstenaarsverenigingen

Paul Kuypers

Beleidsadviseur

Hans Muiderman

Het Koorenhuis Den Haag

Gabriël Oostvogel

Concertgebouw De Doelen

Maarten Regouin

Faculteit der Kunsten, Hanzehogeschool Groningen

Vincent van Rossem

Monumentenzorg

Jeffrey Spalburg

Made in Da Shade

Marleen Stikker

Maatschappij voor Oude en Nieuwe Media

Ingrid van Tol

Stimuleringsfonds Culturele

Omroepproducties

Jack Verduyn Lunel

Koninklijke Academie van Beeldende
Kunsten Den Haag

LEDENLIJST Academie Minerva (Hanzehogeschool, Faculteit der Kunsten), Akademie voor Kunst en Vormgeving 's-Hertogenbosch, AKI - Akademie voor Beeldende Kunst en Vormgeving, Alex d'Electricque, ArchiNed, Amsterdamse Bach Solisten, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Amsterdams Kamermuziekcentrum De Suite, Amsterdams Uit Buro, ARCAM, Architectuur Lokaal, ASKO Ensemble, Associatie van Theaterinitiatieven, Associatie van Nederlandse Filmtheaters, Arti et Amicitiae, Artisjok/Nultwintig, Aurelia Saxofoonkwartet, 't Barre Land, Beeldrecht, Berlage Instituut, Bewegingstheater BEWTH, BIM, Bimhuis (Stichting Jazz in Amsterdam), Camerata Trajectina, Cappella Amsterdam, Cello Octet Conjunto Iberico, Centraal Museum, Centrum Beeldende Kunst Leiden, Centrum Electronische Muziek, Centrum Nieuwe Koormuziek, Chabot Museum, Cinekid Amsterdam, Circomundo, Cocoon, Combattimento Consort Amsterdam, Conny Janssen Danst, Conservatorium Groningen (Hanzehogeschool, Faculteit der Kunsten), Conservatorium van Amsterdam, Contactorgaan van Nederlandse Orkesten, Cosmic, CREA, Cultureel Centrum 't Hoogt, Culturele Raad Papendrecht, Culturele Raad Vlissingen, Cultuurnetwerk Nederland, Dance Works Rotterdam, Dansers Studio, Dansgroep Krisztina de Châtel, Danswerkplaats Amsterdam, De Appel, De Balie, De Beyerd, De Doelen, De Ereprijs, De Kleine Komedie, De La Mar Poppentheater, De Nederlandse Bachvereniging, De Nederlandse Jazzdienst, De Nederlandse Opera, De Nieuw Amsterdam, De Nieuwe Kerk, De Paardenkathedraal, De Stilte, De Theatercompagnie, De Vrije Academie, De Wetten van Kepler, De IJsbreker, Delta Ensemble, DIFA, Directie Overleg Dansgezelschappen, Dogtroep, Dr. Anton Philipszaal, Ebony Band, El Hizra - Centrum voor Arabische Kunst & Cultuur, Ensemble Insomnio, Europese Stichting Joris Ivens, Federatie Filmbelangen, Federatie Kunstuitleen, Federatie van Kunstenaarsverenigingen, Felix Meritis, Filmhuis Baarn, Firma RiexsSwarte, Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten, Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, Fonds voor de Letteren, Fonds voor de Podiumkunsten, Fonds voor de Scheppende Toonkunst, Fontys Hogescholen Kunsten, Fotografen Federatie, Fra Fra Sound/ Fra Fra Big Band, F.T.S. Tryater, Galerie Bond Nederland, Gasthuis - werkplaats & theater, Gate Foundation, Geert Overdam - Adviesbureau voor podiumkunsten en kunsteducatie, Gemeente Amersfoort Sectie Cultuur, Gemeente Haarlemmermeer dienst W.O.C. sector Cultuur, Gemeentearchief Amsterdam, Gemeentemusea Arnhem, Genootschap van Nederlandse Componisten, Genootschap voor Reclame Sectie Sponsors voor Kunst, Golden Palace, Goudse Schouwburg, Grand Theatre Groningen, Groningen Dansstad, Groninger Museum, Haags Centrum voor Actuele Kunst, Haags Gemeentemuseum, Het Amsterdams Fonds voor de Kunst, Het Brabants Orkest, Het Concertgebouw, Het Gelders Orkest, Het Internationaal Danstheater, Het Maurits Binger Instituut, Het Mauritshuis, Het Mondriaan Kwartet, Het Muziektheater, Het Nationaal Pop Instituut, Het Nationale Ballet, Het Nationale Toneel, Het Syndicaat, Het Toneelgezelschap Beumer en Drost, Het Veem Theater, Het Zuidelijk Toneel Hollandia, Hogeschool Maastricht, Hogeschool Rotterdam / Willem de Kooning Academie, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Holland Dance Festival, Holland Festival, Holland Symfonia, Huis aan de Amstel, ICP Orkest, Intercultureel Centrum RASA, International Band Music Academy, International Documentary Filmfestival Amsterdam, International Film Festival Rotterdam, Introdans, Jazz Orchestra of the Concertgebouw, Jeugdtheatergroep Burrp, KIK Productions, Koninklijk Conservatorium, Koninklijk Concertgebouworkest, Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaarsvereniging, Kontrans, Koor Nieuwe Muziek, Koorenhuis centrum voor kunst en cultuur, Korzo Theater, Kröller Müller Museum, Kunst en Cultuur Drenthe, Kunstgebouw, Kunstkanaal, Kunstkring Diligentia, Landelijk Centrum Amateurdans (LCA), Leidse Schouwburg, Letterkundig Museum, Los Bewegingstheaterwerkplaats, LUX Nijmegen, Luxor Theater, Maarten Altena Ensemble, Maastrichts Theaterensemble Het Vervolg, Maatschappij Discordia, Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, Maatschappij voor Oude en Nieuwe Media, Made in da Shade, Makadam Theater, Mondriaan Stichting, Mug met de gouden tand, Museum Catharijneconvent, Museum Het Kruihuis, Museum Jan Cunen, Museum Suriname, Museum Waterland, Muzenis, Muziek en Theaternetwerk, Muziekcentrum Frits Philips, Muziekcentrum Vredenburg, MuziekGroep Nederland, Muziekschool Amsterdam, Muziekschool Waterland, Nationaal Jeugd Orkest, Nationale Reisopera, Nederlands Architectuur Instituut, Nederlands Blazers Ensemble, Nederlands Danstheater, Nederlands Filmmuseum, Nederlands Fonds voor de Film, Nederlands Impresariaat, Nederlands Instituut voor de Animatiefilm, Nederlands Jazz Archief, Nederlands Kamerkoor, Nederlands Literair Productie -en Vertalingsfonds, Nederlands Promenade Orkest, Nederlandse Vakgroep Keramisten, Nexus Instituut, Nieuw Sinfonietta Amsterdam, Noord Nederlands Toneel, Noordhollands Philharmonisch Orkest, Opera Studio Nederland, Opera Zuid, Opus One, Orgacom, Organisatie Oude Muziek, Orkater, Orkest De Volharding, Orkest van de Achttiende Eeuw, Orkest van het Oosten, Parkstad Limburg Theaters, PassePartout Foundation, Persmuseum, Platform voor Amateurkunst, Poetry International, Projectbureau Konings Kunst, RadugaEnsemble, Raz/Hans Tuerlings, Riciotti Ensemble, Rotterdam Festivals, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Rotterdams Kunststichting, Rijksakademie van Beeldende Kunsten, Sandberg Gallery, Sandberg Instituut, Scapino Rotterdam, Scheepvaartmuseum, Schönberg Ensemble, Schönberg Kwartet, Schouwburg Amstelveen, SchreckEnsemble, Slagwerkgroep Den Haag, Springdance Festival, Stadsschouwburg Amsterdam, Stadsschouwburg en Concertgebouw 'De Vereniging', Stadsschouwburg Utrecht, Stamina, Stedelijk Museum Amsterdam, Stedelijk Museum De Lakenhal, Stedelijk Van Abbemuseum, STEIM, Stella Den Haag, Stichting Actuele Muziek Brabant (STAMB), Stichting Atelier Delphine, Stichting Dansateliers, Stichting Atlantis, Stichting Beeldende Amateurkunst, Stichting Bodyorium, Stichting Buitenkunst, Stichting DasArts, Stichting Date, Stichting de Rode Hoed, Stichting De Wassen Neus, Stichting dOek, Stichting European Nederland, Stichting Fotografie Noorderlicht, Stichting Gaudeamus, Stichting Grachtenfestival, Stichting Handtheater, Stichting Het Collectief, Stichting Het Filiaal, Stichting Het Rijksmuseum, Stichting Ins Blau, Stichting International Folkfestival, Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA), Stichting Intro, Stichting Jeugdorkest Nederland, Stichting Jeugdtheater Amsterdam/ de Krakeling, Stichting Jeugdtheaterschool Zuid-Holland, Stichting Kunst en Openbare Ruimte (SKOR), Stichting Kunstcentrum Delft, Stichting Lezen, Stichting M97, Stichting Materiaalfonds voor Beeldende Kunst en Vormgeving, Stichting Media Matic, Stichting Muziekcentrum van de Omroep (MCO), Stichting Muziektheater Festival, Stichting NedArt, Stichting Nederlands Film Festival, Stichting Nederlands Philharmonisch Orkest, Stichting Nieuw Ensemble, Stichting Nieuwe Muziek Zeeland, Stichting Noorderzon Festival, Stichting Paradiso, Stichting Prama/Rumbata, Stichting Ravas Buduya, Stichting SIC, Stichting Splendor, Stichting Tamar Muziektheater, Stichting Toneelschuur Producties, Stichting Totaal/de Kazerne, Stichting Vrienden van Wereld en Europese Historische Musea, Stichting Vrouw en Muziek, Stichting Ig Henneman, Stichting WMC Kerkrade, Stichting Yo!, Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, Stimuleringsfonds voor Architectuur, STIP Producties, STOA, Stroom HCBK, Strijkkwartet/Tentet Ab Baars Trio, Studio's Onafhankelijk Toneel, SVPKunst, Symbiosis/Bashu Ensemble, Symfonie Orkest van Maastricht, Teneeter, Terschellings Oerol, The Amsterdam Baroque Orchestra, The Amsterdam Summer University, The CODA Consultancy, Theater aan het Spui, Theater Artemis, Theater Benjamin, Theater De Cameleon, Theater De Citadel, Theater De Engelenbak, Theater Gnaffel, Theater Het Amsterdams Bos, Theater Instituut Nederland, Theater Lantaren/Venster, Theater Maatwerk, Theaterbureau Slot, Theaterbureau Zimihc, Theatercombinatie Bellevue/Nieuwe de la Mar, Theaterfestival, Theaterfestival Boulevard, Theatergroep Carver, Theatergroep Delta, Theatergroep Suver Nuver, Theatergroep Vis à Vis, Theaterproductie Rotterdam/RO-Theater, Theaterwerkplaats Limburg, Theater Zeebelt, Toneelgroep Amsterdam, Toneelacademie Maastricht, Toneelgroep Oosten, Tropeninstituut Theater, Utrechts Centrum voor de Kunsten, Van Gogh Museum, Vereniging Haagse Kunstkring, Vereniging Jeunesses Musicales Nederland, Vereniging Muziekscholen Overleg Noord-Holland, Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles, Vereniging Nederlandse Poppodia, Vereniging van Openbare Bibliotheken (NBLC), Vereniging van Vlakke Vloer Theaters (VVT), Vereniging voor Kunstzinnige Vorming, Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis, Virtueel Platform, VIVID Vormgeving, Vrienden van het Filmarchief, Walter Maas Huis, Warner en Consorten, Westergasfabriek B.V., Willem Breuker Collectief, Wintertuin, Xenakis Ensemble.